

Vragenlijst kritisch lezen diagram

Stap	Activiteit	Hulpvragen
1	Eerste indruk	Waar gaat het diagram over? Welke boodschap lees je uit het diagram?
2	Benoem boodschap/ verwerk aanpassingen	
3	Check type	Wat voor type diagram is het? Is het een bekend type diagram (bijvoorbeeld staafdiagram, cirkeldiagram of lijndiagram) of niet? Is het een driedimensionaal diagram? Is het een diagram met symbolen of figuren in plaats van bijvoorbeeld staven? Zo ja, kloppen de onderlinge verhoudingen nog wel of is zowel de hoogte als de breedte aangepast?
4	Check titel	Heeft het diagram een titel? Is de titel kort en informatief? Legt de titel voldoende uit waar het diagram over gaat?
5	Check functie en boodschap	Welke van de twee functies heeft het diagram? 1. Tonen verdeling van één variabele Welke waarden komen voor? Welke waarden komen weinig voor? Welke vaak? Wat zijn de uitschieters? 2. Tonen samenhang tussen twee of meer variabelen Kun je de ene variabele voorspellen vanuit de andere? Bijvoorbeeld als één van de variabele de tijd is, is er dan een trend in de tijd te zien? Welke boodschap lees je uit het diagram? Komt deze boodschap overeen met de titel?
6	Check assen	Heeft het diagram een horizontale en een verticale as? Zo nee, is dat logisch, bijvoorbeeld omdat het een cirkeldiagram is of een kaart? Bij een cirkeldiagram: Staat de naam van elke categorie bij een sector of in de legenda? Zijn de sectoren voldoende van elkaar te onderscheiden? Zijn er niet teveel? Zijn ze niet te klein? Bekijk zowel de horizontale als de verticale as: Welke grootheid/variabele staat op de as? Staat dit bij de as vermeld? Is dit een kwalitatieve of kwantitatieve grootheid/variabele? 1. Kwalitatieve grootheid/variabele Staat de naam van elke categorie weergegeven langs de as? Is de volgorde logisch? Staan alle te verwachten categorieën langs de as of kan er sprake zijn van cherrypicking? 2. Kwantitatieve grootheid/variabele Staat de eenheid erbij? Staan er maatstreepjes met de waarden erbij? Is de stapgrootte regelmatig? Is de stapgrootte niet te groot of te klein? Staat de minimale waarde bij het beginpunt van de as en de maximale waarde bij het eindpunt? • Als de verticale as niet bij nul begint: is dat duidelijk aangegeven (bijvoorbeeld met een zaagtand)? Is het logisch om niet bij nul te beginnen? Geeft het een vertekend beeld om niet bij nul te beginnen?
7	Check kleurgebruik, legenda en roosterlijnen	Heeft het diagram verschillende kleuren of grijs tinten? Hebben deze een betekenis? Zijn de kleuren of grijs tinten logisch? Bijvoorbeeld opeenvolgende waarden hebben een steeds lichter wordende tint of een negatieve waarde heeft een rode kleur en een positieve waarde een blauwe kleur. Heeft het diagram een legenda met daarin de betekenis van de kleuren of grijs tinten? Zijn de kleuren uit de legenda goed af te lezen in het diagram? Zijn de waarden in het diagram goed af te lezen? Bijvoorbeeld door het gebruik van roosterlijnen. (Bij een cirkeldiagram kan de betekenis van de kleur in plaats van in een legenda ook naast de sector staan. Dat geldt ook voor de waarde.)

Stap	Activiteit	Hulpvragen
8	Check bron en auteur	Zijn de bron van de gegevens en de auteur/maker van het diagram gegeven? Is dit een neutrale bron? Welk belang heeft de maker van het diagram?
9	Check context	Is er voldoende context om de informatie te interpreteren? Bijvoorbeeld de sterftcijfers tijdens de Covid-19-pandemie waren moeilijk te interpreteren als je niet wist wat de 'normale' sterftcijfers waren.
10	Check chart junk	Bevat het diagram elementen ter decoratie, die geen informatie toevoegen en weggelaten zouden kunnen worden (zogenaamde 'chart junk')?
11	Bepaal of aanpassingen nodig zijn	

